

folklore. Acaso más: era una parte significativa de él. Sus obras lo comprueban. Vivió en una época, la de la primera parte de este siglo, en que lo popular tenía caracteres particulares en las grandes ciudades del Mediterráneo, como Barcelona misma. Porque «popular» no es sinónimo a «ágrafo». Había una cultura popular no solo escrita, sino también plástica, expresada en imágenes de todas suertes, grabados en madera usados en abundancia en pliegos, aleluyas, estampas religiosas, etc. Amades creo que era el que conocía todo esto al dedillo, pese a su falta de vista. ¡Paradoja singular! Y ya, para siempre, todo aquél que quiera ahondar en el espíritu de la ciudad tendrá que recurrir a la obra abundantísima de Amades, del que ahora conmemoramos el centenario.

Una exposició sobre el joc de bitlles

Salvador Palomar
Carrutxa

El juliol de 1991 es presentà, a Vilanova i la Geltrú i el setembre, a Reus, l'exposició *Bitlla!* sobre aquest joc tradicional a Catalunya. L'exposició va ser una producció de Carrutxa (Centre de Documentació sobre Cultura Popular) de Reus, amb la col·laboració del CDRCTP del Departament de Cultura.

La mostra tingué com a objectiu donar a conèixer els trets bàsics d'un joc amb més de sis-cents anys d'història documentada i una important tradició pel que fa a la seva pràctica en determinades comarques. A banda d'unes breus referències als jocs amb nou bitlles de les comarques pirinenques, l'exposició se centrà en el *joc de sis*, modalitat àmpliament estesa i molt coneguda a les comarques sobre les quals l'associació ha realitzat el seu treball d'estudi.

L'exposició va anar a l'Hospitalet de l'Infant, Ulldemolins, Colldejou i a diferents punts de la ciutat de Reus, i és previst portar-la a altres poblacions com Vandellòs, Amposta o Falset.

Bitlla! és el resultat d'una recerca endegada fa uns anys i que ha possibilitat aplegar un gran nombre de

testimonis, orals i materials, sobre les característiques del joc, la tipologia de les peces emprades, la seva pràctica i l'entorn social en què aquest es desenvolupa. Conegut històricament com a joc d'aposta, i prohibit en diverses èpoques, el joc de bitlles s'ha transformat en els darrers anys en una pràctica on els components esportius i culturals han motivat la seva continuïtat o revitalització. En aquest sentit, l'any 1991 va tenir lloc, a l'Hospitalet de l'Infant, una jornada d'estudi que aplegà bona part dels treballs realitzats.

La mostra va presentar uns textos bàsics i fotografies sobre la història del joc, les característiques dels elements que el componen, la normativa i el seu entorn social. Va donar volum a l'exposició un seguit de jocs aplegats en diferents poblacions de la Catalunya Nova, i també una petita mostra de jocs semblants que es troben en països veïns, com les *quilhas* gascones o els *birlos* aragonesos.

L'exposició s'insereix en una proposta de dinamització cultural que, amb la col·laboració d'entitats locals com el Foment Cultural de l'Hospitalet de l'Infant (Baix Camp), inclou l'organització de tirades de bitlles, o la fabricació de nous jocs. D'altra banda, a l'igual que ha succeït amb altres

BITLLA !

EXPOSICIÓ
SOBRE EL
JOC DE
BITLLES A
CATALUNYA

exposicions itinerants de Carrutxa, la mateixa exposició va esdevenir una eina de recerca, en la mesura que va propiciar la localització de jocs antics i el recull de més testimonis. Va ser en aquest sentit una exposició que compta amb el públic no només com a espectador sinó com a participant en el treball cultural. El cas d'Ulldemolins, població en la qual foren localitzats quatre jocs de bitlles, fou prou representatiu. No menys important és el fet que, després del treball divulgatiu puntual, s'afavoreix una pràctica associativa i s'obren uns contactes que permeten treballar en altres camps.

Maia. Retalls de tradició

Lluís Puig i Gordi

Es tracta d'una exposició que es va realitzar a Terrassa, durant la primavera de 1991, al Castell-Cartoixa de Vallparadís, organitzada i produïda conjuntament entre l'Ajuntament de la ciutat i un bon nombre de representants de grups i entitats relacionades amb el món de la cultura tradicional i popular.

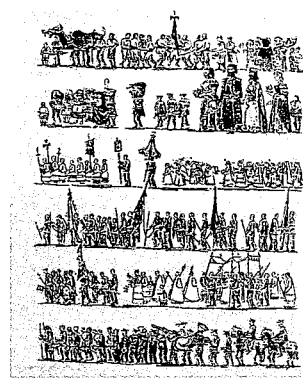
L'exposició estava inclosa dins d'un ampli programa anomenat *A l'Abril, Llibres*, que era dedicat monogràficament a les tradicions i als costums. Va tractar tot un seguit d'activitats diàries que comprenia curssets i conferències, concerts i espectacles, presentacions d'edicions gràfiques i d'àudio, la celebració de diversos aniversaris dels grups de Bastoners, Nans, Drac i Cor Montserrat de Terrassa, i també l'exposició *Maia. Retalls de tradició*.

Aquesta va ser plantejada com un viatge en el temps i en l'espai, de tal manera que el visitant es deixés portar pels records i sensacions, a més de desvetllar l'interès que el contingut mateix podia aportar de les coses viscudes i vistes de petits —o potser ni tan sols això— però que donaven a entendre els conceptes del perquè d'unes dates són de color vermell al calendari.

Dues parts ben diferenciades marcaven els continguts de l'exposició: un viatge des de la festa de Sant Jordi fins a la celebració del Corpus, i una mostra del fons bibliogràfic de la Biblioteca Solet i Palet de Terrassa, relacionada amb les tradicions en els llibres.

El pas de Sant Jordi, amb tot el tema llegendari que tant lliga Terrassa a la muntanya de Sant Llorenç, els romiatges a Montserrat i les celebracions que es feien a la vila —encara avui anomenat Raval de Montserrat—, la festa de la Santa Creu i de l'arbre Maig —que encara se celebra cada primer diumenge de maig— la Pasqua Granada i la festa de Corpus —amb una reproducció de la processó amb indumentàries dels anys 50— configuraven aquest itinerari que de tanta utilitat va ésser per la gran quantitat d'escoles que en aquelles dates sempre realitzen algun treball o altre sobre la primavera.

La mostra bibliogràfica estava dividida a la vegada en dos apartats. D'una banda el recorregut per la història del folklore a Catalunya, des de la Renaixença i els Jocs Florals, l'Excursionisme, el Noucentisme, la Postguerra i la Democràcia; mentre que l'altra part comprenia el Cicle de la Vida, el Cicle de l'Any i la Mitologia Quotidiana.

En definitiva, doncs, va resultar ser una agradable experiència que ens va servir a tots —institucions i grups— com a eina culturalment dinamitzadora i útil com a mitjà per «treure la pols» a objectes i documents que fins llavors tots plegats desconeixíem. Un bon record ens queda de l'enregistrament que el programa *Víbria* del Canal 33 en va realitzar. Així mateix, es va fer coincidir amb l'exposició la publicació de l'obra col·lectiva *Terregada. Apunts sobre Folklore de Terrassa* (Tarragona, Edicions El Mèdol, col·lecció «L'Agulla» núm. 5, 1991).